

**MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, RIBARSTVA
I RURALNOG RAZVOJA**

**IZMJENE I DOPUNE OPERATIVNOG PROGRAMA
PODIZANJA TRAJNIH NASADA**

**OPERATIVNI PROGRAM
PODIZANJA TRAJNIH NASADA 2008.-2012.**

Zagreb, srpanj 2008.

1. UVOD

Na temelju Zaključka Vlade Republike Hrvatske sa sjednice održane 3. lipnja 2004. godine donesen je Operativni program podizanja trajnih nasada:

- Operativni program podizanja novih vinograda;
- Operativni program podizanja novih nasada maslina;
- Operativni program podizanja novih nasada voćnjaka.

Vlada Republike Hrvatske donijela je ovaj Program s ciljem da se do ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju podigne veći broj dugogodišnjih nasada (vinograda, maslinika, voćnjaka) za koje postoje izuzetno povoljni prirodni uvjeti, a kojima bi se osigurala samodostatna i konkurentna proizvodnja.

Program kreditiranja temeljio se na Operativnom programu podizanja trajnih nasada (u daljnjem tekstu: Operativni program) koji je usvojila Vlada Republike Hrvatske.

U provedbi programa kreditiranja, osim Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, sudjeluju Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu (HZPSS), Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR) i Hrvatska agencija za malo gospodarstvo (HAMAG).

U vremenskom razdoblju 2004.–2007. godine planiralo se podići 33.500 ha trajnih nasada, od čega 13.000 ha nasada vinograda, 5.500 ha nasada maslina i 15.000 ha nasada voćnjaka.

U navedenom razdoblju od planiranih površina u okviru Operativnog programa podignuto je 466,02 ha trajnih nasada.

Obzirom da dosadašnja provedba ovoga Programa nije dala očekivane rezultate nametnula se potreba za izmjenama i dopunama Operativnog programa kako bi se potaknula zainteresiranost proizvođača za podizanje novih i obnovu postojećih dugogodišnjih nasada u cilju povećanja kvalitete proizvodnje i konkurentnosti na tržištu domaćih proizvođača kao i usklađivanja s europskim pravilima proizvodnje.

2. OSTVARENI REZULTATI PROVEDBE OPERATIVNOG PROGRAMA

U periodu travanj 2005.-travanj 2008. od ukupno zaprimljenih 277 zahtjeva temeljem odluke Središnjeg stručnog povjerenstva za provedbu Operativnog programa podizanja trajnih nasada odobreno je ukupno 163 zahtjeva u vrijednosti kredita ukupno 92.149.730,00 kn.

Podaci HBOR-a (travanj 2005. -travanj 2008.)

Zahtjevi pri HBOR-u	Broj zahtjeva	Kreditni zahtjev (kn)
Zaprimljeno zahtjeva	277	150.334.709,00
Odobreno zahtjeva	163	92.149.730,00
Zahtjeva u obradi	5	7.334.000,00
Odbijeni/odustali/vraćeni	109	50.850.979,00

Namjene kredita	ha	kn
1. Podizanje nasada (ukupno)	547,47	54.671.048,00
2. Mehanizacija		16.839.440,00
3. Oprema		15.540.344,00
4. Kupnja zemljišta		5.098.898,00
Ukupno	547,47	92.149.730,00

Sredstvima odobrenih kredita preko HBOR-a ukupno je podignuto 547,47 ha novih nasada, od čega se 319,03 ha odnosi na voćnjake, 168,44 ha na vinograde i 60,00 ha na maslinike. Iz analize ukupno posađenih višegodišnjih nasada prema podacima Ministarstva i HZPSS- a razvidno je da je podignuto znatno više nasada, uključujući različite izvore sredstava.

Podignuti trajni nasadi u razdoblju 2004. – rujan 2007. godine (neslužbeni podaci HZPSS-a)

	OPERATIVNI PROGRAM (ha)	UKUPNO (ha)
Voćnjaci	300,74	5.951,59
Vinogradi	127,21	6.162,13
Maslinici	38,07	3.388,68
UKUPNO	466,02	15.502,4

Iz prethodno navedenog može se zaključiti da je dio ograničavajućih čimbenika koji su uočeni nakon donošenja Operativnog programa (usitnjenost poljoprivrednog zemljišta i neriješeni vlasnički odnosi te nedovoljne količine sadnog materijal i nepostojanje proizvođačkih organizacija) imao negativan učinak na podizanje trajnih nasada. Glavni razlozi slabe realizacije kredita leže u činjenici:

- male kreditne sposobnosti potencijalnih investitora (nepostojanje ili nedovoljna imovna za zalog kredita, dokazivanje statusa proizvođača kroz valjane knjigovodstvene podatke),
- sklonosti investitora da za manje površine investiciju financiraju iz vlastitih sredstava (iako ista tada nije u cjelini tehnološki izvedena do kraja), te da za tako formirane manje investicije ne ulaze u kreditni odnos obzirom na složenost i razmjerno duži rok postupka obrade do odobrenja jamstva i kredita, i
- uvođenje paralelne linije kredita (preko HBOR-a, Program kreditiranja razvitka malog i srednjeg poduzetništva) s jednakim uvjetima, ali putem poslovnih banaka s najdužim čekanjem od 30-40 dana do realizacije kredita.

Zbog prethodno navedenog Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja smatra da bi u cilju prevladavanja uočenih problema trebalo izvršiti izmjene i dopune Operativnog programa.

Pored navedenih problema uočenih u dosadašnjem načinu provođenja Operativnog programa potrebno je izvršiti i izmjene i dopune Operativnog programa obzirom na članak 4. Pravilnika provedbi modela kapitalnih ulaganja u poljoprivredi i ribarstvu („Narodne novine“ broj 66/08) kojim su utvrđene potpore za pojedina kapitalna ulaganja i posebno je utvrđena potpora za II. skupinu–složene investicije, koje moraju biti sukladne, odnosno odobrene u sustavu Operativnog programa iz područja poljoprivrede i ribarstva koji provodi Vlada Republike Hrvatske.

Time se ovaj Operativni programa stavlja u vezu s citiranim Pravilnikom te je nužno izvršiti izmjene i dopune na način da se:

- osigura nastavak provedbe u dijelu kreditiranja investicija u višegodišnje nasade iz sredstva HBOR-a, izravno i preko poslovnih banaka s kojima HBOR ima ugovore o suradnji;
- utvrde složene investicije koje spadaju II. skupinu investicija prema članku 4. Pravilnika o provedbi modela kapitalnih ulaganja u poljoprivredi i ribarstvu („Narodne novine“ broj 66/08) te da se za financiranje projekata složenih investicija pored kreditiranja iz sredstva HBOR-a otvori mogućnost da se takve

investicije financiraju i iz vlastitih sredstava investitora ili uz financijsko praćenje od strane ostalih poslovnih banaka ili kombinacijom navedenih izvora;

3. CILJEVI I NOSITELJI OPERATIVNOG PROGRAMA PODIZANJA VIŠEGODIŠNJIH NASADA

Ciljevi Operativnog programa za razdoblje od 2008.-2012. godine su:

- obnova postojećih i podizanje novih vinograda;
- obnova postojećih i podizanje novih 4.500 ha maslinika;
- obnova postojećih i podizanje novih 8.000 ha voćnjaka,
- osiguranje samodostatne proizvodnje voća;
- osiguranje samodostatne proizvodnje maslinovog ulja;
- osiguranje samodostatne rasadničarske proizvodnje (matičnjaci podloga i plemki te rasadnici);
- osiguranje svih preduvjeta (zemljište, proizvodnja sadnog materijala, kreditiranje) neophodnih za kontinuirano podizanje novih nasada;
- provesti prilagodbu svih oblika potpore u sektoru voćarstva, vinogradarstva i maslinarstva;
- usklađivanje hrvatskog zakonodavstva sa zakonodavstvom Europske unije, osobito:
 - a) definirati proizvođačke organizacije i poticati njihovo formiranje kao budućih nositelja sustava tržišnog reda za voće i povrće po ugledu na tržišni red za voće i povrće u Europskoj uniji;
 - b) uvesti nove tržišne standarde kvalitete voća po kriterijima koje je utvrdila Europska unija.

Nositelji podizanja novih nasada:

- poljoprivredna gospodarstva koja djeluju kao trgovačka društva,
- obrti ili zadruge,
- obiteljska poljoprivredna gospodarstva prema Zakonu o poljoprivredi („Narodne novine“ broj 66/01, 83/02).

4. IZMJENE I DOPUNE OPERATIVNOG PROGRAMA PODIZANJA TRAJNIH NASADA

OPERATIVNI PROGRAM PODIZANJA TRAJNIH NASADA 2008.-2012.

4.1. Način financiranja projekata Operativnog programa podizanja trajnih nasada

Projekti podizanja trajnih nasada (vinograda, maslinika i voćnjaka) koji se kandidiraju za Operativni program mogu biti financirani:

1. kreditom HBOR-a iz Programa za podizanje dugogodišnjih nasada;
2. u okviru ostalih programa kreditiranja HBOR-a (ukoliko udovoljavaju uvjetima programa kreditiranja);
3. kreditom poslovne banke;
4. vlastitim financijskim sredstvima investitora;
5. kombinacijom izvora financijskih sredstva navedenih pod točkama 1., 2., 3. i 4. ove točke.

4.2. Utvrđivanje složenih investicija koje spadaju u II. skupinu investicija prema članku 4. Pravilnika o provedbi modela kapitalnih ulaganja u poljoprivredi i ribarstvu („Narodne novine“ broj 66/08) u okviru Operativnog programa

U provođenju Operativnog programa u složene investicije koje spadaju u II. skupinu investicija prema članku 4. spadaju ulaganja u slijedeće namjene:

1. podizanje proizvodnih nasada (sadni materijal, armatura, sustav zaštite od tuče, sustav za navodnjavanje, sustav zaštite od mraza) priprema i uređenje zemljišta, izrada poslovnog elaborata (u vrijednosti do 3 % od vrijednosti investicije), obrada tla, mineralno i ostalo gnojivo, troškovi rada i usluga te svi ostali troškovi prilikom podizanja dugogodišnjih nasada koji se mogu dokazati računima, kupoprodajnim ugovorima ili ugovorima o djelu, sveukupno u iznosu većem od 750.000,00 kuna;
2. podizanje matičnih nasada (podloge i plemke) što uključuje: troškove sadnog materijala, sustav za navodnjavanje, troškove rada i usluga te sve ostale troškove prilikom podizanja matičnih nasada koji se mogu dokazati računima, kupoprodajnim ugovorima ili ugovorima o djelu;
3. pojedinačna ulaganja u podizanje nasada ili opremanje postojećih nasada ili nabavu opreme i mehanizacije za obradu nasada, berbu, čišćenje, sortiranje, pakiranje i transport, koja su zbirno ili pojedinačno po ulaganju viša od 1.200.000,00 kuna, uključivo:
 - kupnja poljoprivrednog zemljišta u svrhu sadnje dugogodišnjih nasada,
 - podizanje dugogodišnjih nasada bez pune opreme (samo sadni materijal, stupovi armatura, kemijska analiza tla, pripreme i uređenje zemljišta, obrada tla, mineralno i ostalo gnojivo, troškovi rada i usluga te sve ostale troškove prilikom podizanja dugogodišnjih nasada koji se mogu dokazati računima, kupoprodajnim ugovorima ili ugovorima o djelu,
 - kupnja poljoprivredne mehanizacije, opreme i alata,
 - kupnja opreme za sustav za navodnjavanje uz izgradnju akumulacije ili kopanje bunara,
 - kupnja opreme za sustav zaštite od mraza,
 - kupnja sustava za zaštitu od tuče,
 - kupnja opreme za berbu, čišćenje, sortiranje i pakiranje.

4.2.1. Način utvrđivanja prihvatljivosti projekata, koji su financirani na način propisan točkom 4.1.

Projekti koji se kandidiraju za Operativni program financirani sukladno točki 4.1. moraju ishoditi mišljenje nadležnog Županijskog stručnog povjerenstva i Odluku Središnjeg stručnog povjerenstva o prihvatljivosti projekta za realizaciju u okviru Operativnog programa.

4.3. Utvrđivanje uvjeta po kreditima HBOR-a iz Programa za podizanje dugogodišnjih nasada

1. Korisnici kredita

- trgovačka društva, obrtnici
- poljoprivredne zadruge
- fizičke osobe

koji su upisani u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava i koji kreditnim sredstvima namjeravaju podići (zasaditi) novi nasad ili obnoviti postojeći.

2. Namjena kredita

Osnovna sredstva:

- kupnja poljoprivrednog zemljišta u svrhu sadnje dugogodišnjih nasada,
- podizanje proizvodnih nasada što uključuje: sadni materijal, stupove, armaturu, kemijsku analizu tla, pripremu i uređenje zemljišta, obradu tla, mineralno i ostalo gnojivo, troškove rada i usluga te sve ostale troškove prilikom podizanja dugogodišnjih nasada koji se mogu dokazati računima, kupoprodajnim ugovorima ili ugovorima o djelu,
- podizanje matičnih nasada (podloge i plemke) što uključuje: troškove sadnog materijala, troškove rada i usluga te sve ostale troškove prilikom podizanja matičnih nasada koji se mogu dokazati računima, kupoprodajnim ugovorima ili ugovorima o djelu,
- obnova i unapređenje postojećih nasada,
- kupnja poljoprivredne mehanizacije, opreme i alata,
- kupnja opreme za sustav za navodnjavanje na parceli uz izgradnju mikroakumulacija, bušenje bunara odnosno uređenje vodozahvata,
- kupnja opreme za sustav zaštite od mraza,
- kupnja opreme za sustav za zaštitu od tuče,
- kupnja opreme za berbu, čišćenje, sortiranje i pakiranje.

3. Način kreditiranja

- izravno kreditiranje putem HBOR-a; ili
- posredno putem poslovnih banaka s kojima HBOR ima sklopljen ugovor o suradnji u praćenju Operativnog programa.

4. Iznos kredita, rok korištenja i otplata

Iznos kredita

- najniži iznos 80.000,00 kn, a najviši 3.500.000,00 kn
- krediti se ugovaraju u kunama uz valutnu klauzulu

HBOR može kreditirati cjelokupni iznos predviđenog ulaganja.

Rok korištenja

do 24 mjeseca

Poček

do 5 godina

- podizanje novih nasada maslinika,

do 3 godine

- kupnja poljoprivrednog zemljišta, podizanje novih nasada, podizanje matičnih nasada (podloge i plemke), obnova i unapređenje postojećih maslinika i voćnjaka.

do 2 godine

-kupnja poljoprivredne mehanizacije, opreme i alata.

Rok otplate

do 15 godina, uključujući poček

- podizanje novih nasada maslinika;
do 12 godina, uključujući poček
- kupnja poljoprivrednog zemljišta, podizanje novih nasada, podizanje matičnih nasada (podloge i plemke), kupnja poljoprivredne mehanizacije, opreme i alata;
do 10 godina uključujući poček
- obnova i unapređenje postojećih nasada.

5. Kamata za korisnike

- 4% godišnje

6. Naknada za obradu zahtjeva

- 0,8% jednokratno na iznos odobrenog kredita.

7. Naknada za rezervaciju sredstava

- 0,25% godišnje na neiskorišteni iznos kredita, počevši po proteku 30 dana od datuma ugovora o kreditu.

8. Osiguranje

HBOR prihvaća:

- mjenice i zadužnice,
- zalog ili fiducijarni prijenos vlasništva na imovini uz policu osiguranja imovine vinkuliranu u korist HBOR-a,
- polica osiguranja dugogodišnjih nasada vinkulirana u korist HBOR-a,

ili

- mjenice i zadužnice,
- za 50% odobrenog iznosa kredita jamstvo HAMAG-a,
- za 50% odobrenog iznosa kredita zalog ili fiducijarni prijenos vlasništva na imovini uz policu osiguranja imovine vinkuliranu u korist HBOR-a,
- polica osiguranja dugogodišnjih nasada vinkulirana u korist HBOR-a.

Krajnji korisnik koji realizira kredit putem poslovne banke dogovara instrumente osiguranja s poslovnom bankom.

9. Način podnošenja zahtjeva za kredit

- Podnositelj zahtjeva zajedno sa savjetnikom HZPSS-a popunjava Upitnik o poljoprivrednom gospodarstvu.
- Savjetnik HZPSS-a popunjeni upitnik uz priloženu dokumentaciju (podaci o pravnom statusu, poljoprivrednom zemljištu, troškovnik ukupne investicije i eventualnom postojećem kreditnom zaduženju) dostavlja Županijskom stručnom povjerenstvu.
- Županijsko stručno povjerenstvo donosi mišljenje o prihvatljivosti projekta na temelju dostavljenog Upitnika i priložene dokumentacije te uzimajući u obzir dosadašnje iskustvo i/ili eventualnu stručnu izobrazbu. Ukoliko je mišljenje pozitivno, Županijsko stručno povjerenstvo dokumentaciju upućuje Središnjem stručnom povjerenstvu.
- Središnje stručno povjerenstvo razmatra pristigle pozitivne zahtjeve te donosi Odluku temeljem priložene dokumentacije.

- Temeljem Odluke Središnjeg stručnog povjerenstva, investitor popunjava obrazac zahtjeva za kredit koji dostavlja u HBOR sa potrebnom dokumentacijom ili poslovnoj banci koja ima ugovor o suradnji s HBOR-om
- Zahtjevi za kredit podnose se izravno u HBOR (u Zagrebu ili u Područnim uredima u Gospiću, Osijeku, Puli, Rijeci i Splitu) koji ih razmatra te donosi Odluku U slučaju Odluke o odobrenju kredita, Zahtjev za izdavanje jamstva uz pripadajuću dokumentaciju HBOR upućuje HAMAG-u na razmatranje ili posredno poslovnoj banci s kojom HBOR ima ugovor o suradnji na provođenju Programa
- Nakon odobrenja kredita i jamstva od strane HAMAG-a, HBOR zaključuje Ugovor o kreditu s korisnikom kredita ili po ugovoru s poslovnom bankom odobrava korištenje sredstava HBOR-a.

5. UČINCI PROVEDBE PROGRAMA

Usvajanjem Izmjena i dopuna Operativnog programa otkloniti će se uočeni problemi u provođenju Operativnog programa. Nastavkom provođenja Operativnog programa za sektor voćarstva i vinogradarstva nastavlja se uspostavljeni sustav poticanja tehnološkog razvoja sektora voćarstva i vinogradarstva, kako bi se isti pripremio za uvjete zahtjevnog tržišta Europske unije.

6. ZAKLJUČAK

Provedbom Operativnog programa stvaraju se uvjeti učinkovite prilagodbe ove grane proizvodnje Republike Hrvatske uvjetima otvorenog tržišta te se provedba programa nastavlja do 2012. godine.

Izmjenom i dopunom Operativnog programa doprinosi se većoj konkurentnosti novih proizvodnih sustava jer se osiguravaju uvjeti uspostave novih i adaptacije postojećih nasada s ciljem podizanja njihove konkurentnosti prema sličnim nasadima u zemljama Europske unije.

Da bi se ovaj Program učinkovito provodio potrebno je da se nakon usvajanja ovih Izmjena i dopuna pojedini sudionici uključe u njegovu provedbu. U tom smislu će:

1. Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvitka:

- osigurati provedbu svih propisa koji uređuju ove odnose,
- osigurati novčana sredstva za isplatu povrata kapitalnih ulaganja,
- zajedno s Ministarstvom zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva razmotriti mogućnost da za pojedine zahvate, odnosno gradnju građevina za poljoprivredne djelatnosti, nije potrebno ishoditi odgovarajuće odobrenje za gradnju,
- zajedno s Hrvatskim zavodom za poljoprivrednu savjetodavnu službu osigurati provedbu Programa u svim dijelovima i fazama,
- zajedno s Hrvatskim zavodom za poljoprivrednu savjetodavnu službu organizirati promidžbu provedbe programa.

2. HBOR:

- osigurati kreditnu liniju prema uvjetima danim u ovom Programu,
- pratiti namjensko korištenje kreditnih sredstava,
- osigurati uvjete za ostvarivanje prava na jamstvo kredita (50 % vrijednosti kredita)

3. HAMAG:

- sukladno uvjetima jamstvenog programa „Poljoprivreda“ osigurava izdavanje jamstava do najviše 50% glavnice kredita od najviše 3,5 milijuna kuna (za poduzetnike koji nemaju dovoljnu vrijednost u imovini i drugim instrumentima osiguranja. Za poduzetnike koji imaju vlastitu imovinu izdavati će se jamstva za razliku vrijednosti.

4. Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu:

- stručno pratiti investitora od prve zamisli do ostvarenja projekta,
- aktivno sudjelovati pri uspostavi proizvodnje.

5. Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva u okviru nadležnosti surađuje u realizaciji Operativnog programa tako da za pojedine zahvate odnosno gradnju građevina za poljoprivredne djelatnosti nije potrebno ishoditi odgovarajuće odobrenje za gradnju.

6. Ministarstvo regionalnog razvoja šumarstva i vodnoga gospodarstva u okviru nadležnosti sudjeluje u realizaciji Operativnog programa u dijelu koji se odnosi na korištenje voda u poljoprivredne svrhe i obračuna ostalih vezanih naknada po Zakonu o vodama.

7. Ostala prava i obveze sudionika provedbe Operativnog programa koja su uređena izvornim Operativnom programom podizanja trajnih nasada (2004.), a nisu ovdje spomenuta ostaju nepromijenjena.